

ZVONČEK

Štev.
2.

LISTOV POPOBAMI
ZA SLOVENSKO
MLADINO

Leto
VIII.

VSEBINA:

1. Naša Marija. <i>Cvetko Slavin</i> . Pesem	21
2. Prevara. <i>Ivo Trošt</i> . Povest	25
3. Učeni Milhec. <i>E. Gangl</i> . Povest s podobo v barvolisku	28
4. Lakotnost. <i>Ivo Trošt</i> . Povest	32
5. Pačajo spušča . . . <i>Borisa</i> . Pesem	35
6. Zvonček. <i>Angelika Sabec</i> . Posni spis	36
7. Zamija cvetka. <i>Iv. E.</i> Povest s dvema podobama	37
8. Dve pisni. <i>E. Gangl</i> . Povest	40
9. Sirotniški. <i>Pavel Gotob</i> . Pesem	41
10. Prvi ples. <i>Andrej Rapč</i> . Pesem s podobo v barvolisku	43
11. Spoštuj prido! <i>Lud. Potočnik</i> . Povest	43
12. Poik in zibava.	
Moš s smotko. Senčna podoba. — Arabske številke. — Gozdovi in železnice. —	
Žetja <i>Fran Armoja</i> . Uglasbeni pesem. — Demant <i>K. Koriz</i> . — Rešitev. —	
Knjiček gupoda Dornpoljskega	46

Glasovi o „Zvončku“.

„Edinost“, časopis, ki izhaja v Trstu, piše o »Zvončku«: »Prva letošnja številka tega zares dobrega mladinskega lista je jako lepa, tako po spisih kakor po slikah. Nekaj ljubkega so zlasti Gasparijeve vinjete. Priporočamo »Zvonček« toplo slovenskim staršem, naj ga naročajo za svojo dečo!«

„Laibacher Zeitung“ pravi o »Zvončku«: »Ta ilustrovani mladinski list, katerega prvi zvezek osmega letnika je ravnokar izšel, je dobil v svoji zunanji opremi izdatno olepšavo tako z ozirom na črke kakor na začetnice . . .«

☞☐ Priporočajte in širite „Zvonček“! ☐☜

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrt leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7.

Rokopise je pošiljati na naslov: Engelbert Gangl v Idriji.

Last in založba „Zveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 2.

V Ljubljani, 1. svečna 1907.

Leto VIII.

Naša Marta.

1.

Če je huda, dve solzici
pohitita ji v oči,
pa se v kot obrne črni,
se obrne in molči,
kot bi v kotu spala jeza —
ali jo poznate vi?

Če vesela je, zapoje
pesemco radostno si,
šteje punčke sladkooke,
punčke šteje, se smeji
in golobčka boža mehko —
ali jo poznate vi?

Glejte, glejte — tako ona
dneve mlade nam živi;
v jutru huda, a v večeru
pesmi sladke poje si,
pa jo radi le imamo —
ali jo poznate vi?

2.

Sinoči so bonbončke
iskali krilatci trijé,
bonbončke nikjer dobiti
ni bilo vrhu zemljé.

„Kje bi dobili bonbončkov?
O, bratca, nikjer, nikjer!“
In prvi krilavec otožno
je vzdihnil v tihi večer.

In drugi je žalostno rekel:
„Kaj čakamo vendar, kaj?
Le pojdimó, bratca moja,
le pojdimó k zvezdam nazaj!“

A tretji krilavec veselo
se bratcema je nasmejál:
„Le čujta mene prav zvesto,
kaj bom jaz vama dejal!

Ej, drugi pač nima bonbončkov,
če gremo do konca sveta,
ej, drugi pač nima bonbončkov,
le Marta jih sama ima.

Mhm . . . Pest jih vzamemo polno,
a potlej gremo naprej;
pa drugih kupi Marta
si jutri — juhej, juhej!“

In tiho, lahno . . . Krilatci
so v sobico k Marti prišli
in z mize so vzeli bonbončkov,
oj, vzeli in tiho odšli.

Da videli davi bi Marto,
ko več ni bonbončkov bilò!
Hm, skremžil se vam bi obrazek
in jokali z njo bi gorkò.

Pa saj bonbončkov vzeli
krilatci niso ji!
To jaz, vi, bratci moji,
sam sem izmislil si.

Jaz sam, vi, bratci moji,
vzel sem bonbončke ji,
ker kregala hudobno
vse zimske me je dni.

To vam povem naskrivnem,
pa ne povejte ji —
hej, potlej kregala mene
še tri bi dolge dni!

Cvetko Slavin.

Prevara.

Spisal Ivo Trošt.

esen je zagospodovala v deželi. Povsod so začeli šolo. Nad dober mesec so otroci že okušali šolske sladkosti, dočim je zunaj sijalo jesensko sonce, in so ljudje otre-sali pozna jabolka in zobali sladko grozdje, ki se je kar prijemalo prstov. Toda kaj so hoteli otroci? Prva in edina zapoved je: Uči se! Vse drugo pride pozneje. In vendar se je tako lepo smehljalo nagajivo solnčece skozi okno v šolo. Nalašč je dražilo vedoželjne, nemirne glavice. »Aha! Šlek-šlek! Jaz sem pa zunaj in vi znotraj. Tu je lepo, o kako krasno! Šlek-šlek!« — Mladenov Zorislav bi bil najrajši skočil iz klopi, zdrvil za solncem iz šole in nagnal nagajivca s kamenjem in pokrcelji, da bi se skrilo. To bi mu pokazal: šlek-šlek! Tam za oblaki naj strže korenček luni ali pa zvezdam, če jih je kaj.

Tega seveda Zorislav ni smel storiti, dasi ga je solnce jako dražilo s svojimi žarki. Naslednji dan pa ni bilo solnca. Menda je zaspalo ali je pa šlo drugam dražit marljive glavice v šoli. Zato je bilo zunaj mežavo, in dež je rosil razmazano blato ob cestah, kakor da ga namerava še povečati in z njim namazati ves svet, onečediti itak mrtvo prirodu. Po širnem svetu je bil na pomudo pravi železni dolgčas. Ako je bilo ob lepem vremenu v šoli pusto, bi se ob deževju Mladenov Zorislav zjokal kar na najdebelejše solze. Le en dan, en sam dan da bi se vrnile počitnice! Tako si je želel natihem ter zdehal glasno, za njim pa še sto drugih.

Niti pečen kostanj doma mu ni zbudil lepših misli.

Pa je res zasvetil tisti veseli dan.

Prosto, prosto! Nič šole, jutri nič šole, nič maše! Prosto, samo prosto! Še preveč nenadoma je došel tisti dan, in Zorislav ni utegnil niti premisliti

dovolj mirno, kako bi ga uporabil bolj s pridom in pa tako, da se ne bi kesal kdaj pozneje, češ: lahko bi ga bil obrnil bolje! Že spotoma iz sole je napravil sto in sto načrtov, kako in kaj bi, pa jih je prav toliko zopet zavrgel. V tako zadrego ga je spravil ta zaželeni prosti dan. Pa naj bo, da bi bilo le lepo vreme!

Marljivemu Zorislavu je pomagal oče iz zadrege. Saj so vsi imeli dečka radi, vsi so bili ponosni na njegov napredek; ponašal se je z njim — natihem in nasamem — tudi Zorislav. Zato se je prav srčno razveselil, ko je zvedel, da se popeljeta z očetom zjutraj zgodaj v Branico k teti v goste. Imeli so pri teti tudi sina Franceta, ki je hodil v šolo. Kdo bi se ne veselil trenutka, ko pokaže tovarišu in ostalim sorodnikom, kaj ve, kaj zna! In teta gotovo pohvali svojega nečaka. Saj je često tudi stric vprašal Zorislava to in ono, ko je bil pri Mladenovih; hvalil je pa najrajši svojega Franceta. Naj ga le hvali tisti muhasti stric tistega Franceta, saj hvali vsak berač svojo malho. Ali teta, očetova sestra, se gotovo vzradosti svojega nečaka. Oh, teta, ki je rekla oni dan, da ima Zorislava tako rada! Trdila je, da vedno misli kakor da bi bil njen France. Ali France pa ni in ne mara biti priden.

To je dostikrat čul Zorislav tudi doma, ko so govorili o braniških sorodnikih, čul tudi, da je stričeva hvala o Francetu — prazna. Oče njegov je bil to nekoč povedal stricu na glas, pa mu ni bilo všeč in trdil je, da ne verjame. Naj le trdi, kar hoče in verjame, če hoče magari, da je gos žirafa; prav kmalu bo videl, da zna Zorislav vse boljše, o, pa koliko boljše. Če bo le hotel pokazati? Kako čita in kako piše! A-a! — Nič! Najbrže ne bo hotel. Stric naj le hvali na vse pretege tistega zamazanega Franceta, ki ne zna niti stati spodobno.

Deček se je tembolj veselil tetinih rožičev, laških fig, kostanja, suhega grozdja. Morda se slednjič zasveti v pesti celo kaka dvojčca — za šolske potrebščine; gotovo! Le pridi skoraj, zasveti, veseli, prosti dan, daljni odmev daljnih počitnic!

*

In res se je kmalu prismejljal izza gore, z njim pa tisto nagajivo solnčece. Zorislav se mu je molče režal naravnost v polno lice. Prav nič ni manjkalo, pa bi mu bil zabrusil v povračilo: »Šlek-šlek-šlek. Jaz se popeljem v Branico k teti, ti pa nimaš tete, ti ostaneš lepo doma. Šlek-šlek! Doma, doma za pepelom, če imaš tudi zlato lice in zlate lase!« — — A tega ni očital Zorislav prijaznemu solncu. Zdelo se mu je, da bi ga užalil in pa da bi bilo tako maščevanje premalo moško zanj, ki se vozi z očetom in tudi že nekaj zna.

Konjič je prhal veselo, ko so se vozili tja, prhal še bolj veselo, ko so se vozili proti večeru nazaj domov. Kaj domov? Tako brž domov? Ali se je tako mudilo? Da, mudilo, mudilo! Celo solncu se je mudilo spat za sinje morje, tistemu radovednemu solnčecu, ki je pokukalo za Zorislavom v Branico, ali ga ni tam nihče razžalil. Tudi solncu se je mudilo počivat v

svoj kristalni grad, pa je vendar dečku — strgalo korenček: Šlek-šlek! Deček ga pa ni videl, ni utegnil gledati. Strmel je v daljni svet, v daljne gore, ožarjene z rdečim svitom, v krvavo obrobljene oblake, kopajoče se v večerni zarji. Strmel je Mladenov Zorislav v vrsto neljubih dogodkov, ki so se danes odigrali pred njim, in kjer je pomagal on sam prav kakor v sanjah. Da, sanje! Ko bi bile samo težke sanje, ki se jih iznebi človek, ko si pomane oči in zagleda po dolgi noči svetlo jutro. Toda te sanje so nepobitna resnica. Le smej se, solnček, in hiti spat! Zorko se ne more smejeti s solzami v očeh . . .

Mladenov Zorislav je bil namreč popolnoma pozabil svoj sklep: Nalašč ne bom maral pokazati, da znam vsega več in vse bolje kakor stričev France. Zgodilo se je, da je hotel Zorko nalašč dokazati, za koliko je bolji kot njegov braniški bratranec. Kaj bi se bal?

Junaško je stopil k ognjišču, kjer sta sedela po kosilu oče in stric ter kramljala o svojih otrokih, o šoli in napredku. Dolgo so iskali primerne knjige, ki bi iz nje čital Mladenov Zorislav in s tem izrazilo podrl stričevo trditev, da zna France bolje. Ničesar niso mogli dobiti. Tedaj dotiplje Zorislav v žepu neki papir in ga sramežljivo, vendar dovolj očitno stisne v pest, da sta ga lahko videla oče in stric. Kmalu je bil razgrnjen usodni papir na oglu ognjišča in na njem »Ta sveti, zlati očenaš, ki ga je molil Jezus naš . . .« Zorislav ga je prepisal od nekega součenca in ga je sedaj moral prečitati.

Oči so se mu blestele zmagovito, in glas mu je donel razločno, junaško, kolikor si je mogoče misliti, da more sedemletni ali osemletni dečko, kakor je bil Zorislav. Ni pa še prispel prav do polovice, ko ga prestreže stric: »A-a-a! Kaj to? To ni še nič. Naš zna bolje, pa še veliko bolje. France bere tako razločno kakor če bi tfl lešnike ali orehe«.

Deček se je ozrl radovedno, kje je France, ki zna vse izvrstno, a Franceta nikjer. Ugledal je samo »Zlati očenaš« v rokah brezobzirnega strica, ki je motril s strokovnjaškim očesom njegovo pisavo. Zorislav je vedel, da pisava res ni vzorna; saj pa tudi ni pisal za druge, marveč zase, da je nosil pri sebi »Zlati očenaš« in ga lahko dal prepisati drugim — za odpustek, kakor ga je zagotavljal konec dolge molitvice. Danes je bil ta očenaš vzrok njegovega poraza. Vedel je, da stric, ki ni imel mrvice hvale za njegovo sicer vzorno čitanje, ne pohvali niti njegove pisarske nespretnosti. Ni se čudil, ko je slišal: »Pa tudi piše naš lepše, veliko lepše, kaj bi se menil?«

S tem je bilo Zorkove slave najžalostnejši konec. Stric je bil odlikovan svoje dni pri vojaki — sloveč podčastnik — s srebrno svetinjo za osebno hrabrost, in to je zmoglo več nego vsa zatrdila očeta Mladena, da bi bilo pač potrebno primerjati pisavo obeh dečkov. Vse nič in zopet nič. Stričeva je obveljala, čeprav je kimala tudi teta, da bo fant žalosten, ker mu nečejo priznati, da je tudi on priden, jako priden. Teta ga je celo pritisnila k sebi in mu pogladila lase s čela; Zorislav si je pa mislil: »Ko bi bil sedaj-le pri svoji mami, o, kako bi se zjokal.« Tako pa — peko zamorjene solze huje kot žerjavica njegovo užaljeno srce. Pekla ga je tudi dvojča, ki mu

jo je potisnila v žep teta. Zastran tega so se mu zdele grenke tudi tržaške fige in pusto suho grozdje. Posušeni breskvini krljci so mu bili suha goba, sorodnik France živa napota in stric — uničevalec njegovega veselja, njegovega ponosa. — Prav grd hudobni angel-uničevalec.

Ti dan, veseli, prosti dan — kako si prevaril Mladenovega Zorka. Toliko krivice ni pretrpel vseh osem pomladi, odkar je na svetu. Oče pa mu je dejal: »E, veš, Zorko, ta-le stric — čuden stric.« Potem je počil očetov bič, in konjič je poskočil veselo . . . Šlo je, šlo kakor blisk iz Branice, s kraja Zorkove nesreče.

»Kje je bil pa France?« vpraša deček spotoma, da bi pokazal očetu srčno bol. »Potepal se je ves umazan in raztrgan. Videl sem ga gori za hišo pri ribniku z drugimi otročaji.«

»Pa res zna vse takointako — vse boljje?«

»A, kaj še? Saj sem videl njegove čačke. Vse je le stričeva samohvala. Le verjemi in vedi, da ljudje često lažejo zato, da prikrivajo lastne slabosti. Ali se hočeš zato prepirati z njimi? Zaman trud. Kdo bi se tudi boril z neumnostjo.«

*

Konj se je ustavil na domačem dvorišču, a Zorkova bol se ni poglobila. Zdelo se mu je še več dni pozneje, da je razmazano po vsem svetu samo blato. Tisto noč po prihodu iz Branice ga je šele proti jutru objel spanec ter mu vnovič pokazal neiskrenega strica in razcapanega Franceta v ribniku s kalno vodo. France mu je priznal v sanjah, da je komaj eden slabejših učencev domače šole. Tedaj je šele dahnil olajševalno in se obrnil na drugo uho. Bil je že velik dan, ko se je prebudil. Pogledal je okolo sebe in srčno obžaloval, da ni svet pač tako lep kakor pred njegovim pohodom v Branico.

Samo en dan tolika prememba!

Učeni Mihec.

Spisal E. Gangl.

ihčev stari oče je imel v sobi na polici vse polno knjig, majhnih in velikih, debelih in drobnih. Ker je bil že jako star, ni bil za nobeno težko in naporno delo. Da se pa ni dolgočasil, je prebiral svoje knjige, majhne in velike, debele in drobne. V mladih letih je bil vojak. Tam se je tudi priučil čitanju in pisanju. In tako je bil v vasi med onimi redkimi očanci, ki so znali knjigo prav držati v rokah. — To je vedel tudi Mihec. In kako bi ne vedel tega? Ni bilo skoro dneva, da ni prišel ta ali oni sosed k njegovemu staremu

očetu s kakšnim pisanjem, proseč ga, naj mu ga prebere in razloži. In Mihec je bil trdno prepričan, da mora biti njegov stari oče silno učen mož.

Pa tudi knjige morajo biti učene! Tako mirno in zaspano leže na polici, v njih pa je skritih toliko čudovitih reči! Vse vedo, karkoli jih povpraša stari oče. Z roko seže na polico, vzame knjigo, natakne na nos očala, odpre,

pogleda — in glej: vse mu pove knjiga, karkoli hoče vedeti. In tako je tudi razumljivo, da se je nekaj te knjižne učenosti vtihotapilo v glavo starega očeta, a nekaj se je izmuznilo tudi Mihcu pod visoko čepico: ne dosega sicer še docela učenosti starega očeta, a do gležnjev mu že pride z bistro svojo glavico. Tudi še ne ume tolmačiti pomena vseh tistih čudnih kljuk in kljukic, ki so z njimi napolnjene vse knjige — saj Mihec še ne hodi v šolo — a vendar ve, o čem govore knjige.

Kolikokrat je že poslušal starega očeta, ko je čital na glas, kako so plenili Turki po naših krajih, kako so čarovnice jezdarile na metlah, kakšne burke je bril Pavliha, kako je Martin Krpan do smrti pobil Brdavsa in tako dalje . . .

Vse te in druge dogodke si je Mihec zapomnil tako dobro, da jih nikoli ne pozabi!

Kadar ni bilo starega očeta doma, se je Mihec kaj rad spel do police in si nagrabil knjig, da jih je komaj nesel. Kam? Naravnost pred hišo. Kdo bi tudi čital naskrivnem v sobi, kjer ga ne vidi živa duša? Pred hišo mora, kjer ga lahko vidijo ljudje, češ, glejte učenega Mihca!

Mihec je razpoložil knjige okrog sebe, odprl zdaj to, zdaj ono in čital na ves glas, kar mu je ravno prišlo na misel:

»Turki — so — prišli — v — na-še — kra-je — prišli — so — Turki — v — na-še — kraje — so — prišli — Turki — in — so — prišli —«

Zvedavo je pogledal izpod čela, radoveden, ali ni še nihče prišel, da bi ga poslušal in občudoval.

Res! — Prišla je njegova sestra Manica. Ta že hodi v šolo in tudi čitati že zna. A Mihec naj ji dokaže, da zna čitati tudi on — brez šole. In prišla je tudi sosedova Lenka, ki je manjša od njega, ki torej še bolj občuduje njegovo učenost.

Mihec brž zamenja knjigo. Odpre največjo in čita s še glasnejšim poudarkom:

»Turki — so — prišli — v — na-še — kra-je — so — prišli — Turki — in — so — Turki — prišli —«

Ob takih javnih nastopih je Manica gledala bratca s pomilovalnimi pogledi: »Kaj boš, siromak, ki si še tako neuk in otročji!«

A Lenki je Mihčeva učenost tako ugajala, da se je od smehu sklanjala v pasu. In čimbolj se je smejala Lenka za Mihčevim hrbtom, tem glasneje je vpil Mihec, misleč si: »Le, le! Moje učenosti ne prevpije noben smeh!«

Lakomnost.

Spisal Ivo Trošt.

mel je sosed Glavan njivo ob stezi v bližnjo vas. Vedno se je pritoževal, da mu ljudje pohodijo mnogo pridelkov, ko se izogibljejo na stezi ter hodijo najrajši po njegovi njivi. Na nasprotni strani je sicer senožet soseda Kalina. Tudi po nji bi bila mehka stopinja; ljudem pa ugaja kakor nalašč samo njegov svet.

Jeseni je obsejal njivo z ozimino in jo ogradil s košatim trnjem. Ni pa postavil trnja ob stezi in na mejo, marveč kar na samo stezo in celo na Kalinovo senožet. Mislil si je: »Steza itak meji moj svet in sosedov. Ko se tam uhodi nova steza, bo toliko večja moja njiva in varna brezvestnih stopinj.«

Še tisti večer so hodili mimo ljudje ter zmetali trnje izpod nog na sredo Glavanove njive. Ponoči je zapadel debel sneg. Ko so drugi dan izkušali vaščani prigaziti iz sosednje vasi, so ubirali stezo prav ob trnju, ki je bil z njim Glavan zagradil svojo njivo. Za prvim človekom je šel drugi, tretji, vsi, vsi. Tako so naredili stezo prav po sredi njive, meneč, da hodijo po stari stezi.

Ko je skopnel sneg, so šele videli svojo zmoto, a Glavan tudi svojo škodo.

Padajo snežinke . . .

*Padajo snežinke
na ravno polje,
padajo na mrtve
gozde in gore.*

*In v odejo mrtvo
vse zagrnejo,
dokler dnevi topli
se ne vrnejo.*

*A takrat snežinke
solnce raztopi
in podari zemlji
novih spet moči.*

*In takrat po zemlji
vse uzcvetelo bo,
vse pod božjim solncem
spet veselo bo . . .*

Borisov.

Zvonček.*)

Spisal Avguštín Šabec.

ho, že zvončki!» Te besede je vzkliknil nekega dopoldne početkom meseca svečna gospod učitelj, ko je stopil v šolsko sobo in oddaleč zazrl na šolski mizi vse polno, lepo vzcvetelih, snežnobelih zvončkovih cvetov, Ni si mislil, da bi se ob tem času, četudi je bila to leto lepša zima kot druga leta, dobilo že toliko zvončkov, zato je bilo njegovo iznenadenje in veselje nad to ljubko pomladno oznanjevalko tem večje. Otroci so pa že na njegovem obrazu lahko brali, da je gospoda učitelja ta njihov dar presenetil in ga izredno razveselil. Pa kakor da bi mu bil kdo povedal, tako trdno je bil prepričan, da so mu prinesli zvončkov gotovo tudi Poljančeva Angelica, Otorepčeva Milica in Završnikov Jakec. Njih zadovoljno se smehljajoči obrazki so ga popolnoma utrjali v tej misli. Zato je rekel:

»Smehljajoči se obrazi Poljančeve Angelice, Otorepčeve Milice in Završnikovega Jakca mi pričajo, da so vsaj nekaj teh ljubkih cvetk nabrale njihove roke in jih prinesle meni v dar.«

»Da, da, gospod učitelj,« pravi nato Poljančeva Angelica, »večino teh zvončkov smo nabrali mi trije, le nekaj so jih prinesli drugi naši součenci.«

»Ko smo šli danes zjutraj v šolo,« nadaljuje Angelica, »in prišli iz gozdčiča, ki se drži naše vasi — na plano, si je hotel Završnikov Jakec urezati leskovo šibo, zato je krenil s pota malo vstran. Jaz in Otorepčeva Milica pa sva ga čakali na poti. Hipoma pa zaslišiva njegov glas: »Angelica! — Milica! — Zvončki!« Nisva dolgo premišljali, kar vdrli sva jo za njim, ki je med tem časom nabral že lep šopek lepo vzcvetelih cvetov.

*) V latinščini: *Galanthus nivalis*. — Ker zvonček sedaj kmalu vcvete, naj si ga vsak sam naslika po naravi. Urednik.

Na šibico je pri tem pa kar pozabil — i no, saj so zvončki dokaj bolj imenitni kot leskova šibica. — To lahko dobi vsak dan, zvončka pa ne. Urno sva jih jeli tudi medve nabirati. Pri tem pa smo mislili vsi trije na šolo in hiteli nabirati, kar se je dalo, da bi se z nabiranjem predolgo ne zamudili in bi se nam ne pripetila taka kot zadnjič, ko smo zaradi nabiranja črnega teloha prekasno prišli v šolo.*

Gospod učitelj je pohvalil nato njih vnemo in skrb do šole ter obljubil, da hoče to ljubko znanilko zorne pomladi popoldan v šoli opisati in o nji marsikaj zanimivega povedati.

Opisal jo je tako-le:

Svoje ime je dobila ta lepa pomladanska cvetica po visečem, kimastem cvetu, ki ima v vsem podobo pravega zvončka. Pravijo ji pa tudi dremavka, ker ima cvet tako povešen, kot bi res dremala. Tudi človeška glava se povesi, če človek dremlje. Ponekod jo pa imenujejo tudi kujánico; nazivljejo jo pa tudi »mali« zvonček, da jo je ločiti od nji sorodnega »velikega« zvončka, zvanega tudi — pomladanska norica.

V zemlji ima zvonček belo, jajčasto čebulico, ki je približno tako debela kakor lešnik. Nevešči ljudje smatrajo to čebulico za korenino, v resnici pa to ni korenina, ampak le podzemeljsko deblo, na katerem se šele nahajajo prave nitkaste ali vlaknate koreninice. Kot druge rastline, tako dobiva tudi zvonček svojo hrano iz zemlje. Ker pa raste in cvete zvonček že ob času, ko je v prirodi še vse mrtvo, bi se mu glede hrane prav slabša godila in naj ima še toliko koreninic. Kaj mu pa vse te pomagajo, ko pa ni v prirodi še nikakega življenja. Toda zvonček ima tudi v tem času vsega dovolj za rast in življenje. Če prerežemo — in to ob času, ko zvonček odcvete in se posuši — zvončkovo čebulico, zapazimo, da se nahajajo v sredi te čebulice že vsi deli prihodnje rastline. To mlado, v prvem razvoju se nahajajočo cvetico pokrivajo deloma mesnati, deloma suho kožnati, lupinasti, luskam podobni listi okroginokrog. Koncem septembra so že vsi deli prihodnje rastline v čebulici tako razviti, da jih je mogoče razločevati drugega od drugega. V pozni jeseni ali, bolje rečeno, početkom zime požene zvonček na zgornjem koncu čebulice kalico, iz katere se ima spomladi razviti nova rastlina. Ta rastlinica, sestojeca iz dveh listov, med katerima leži nekoliko nižje še v razvoju se nahajajoč cvet, poganja na to še v zemlji vedno naprej, dokler ne predre zemeljske skorje in ne ugleda belega dne. Da se pa more razvijati, dokler se nahaja še v čebulici in pozneje, ko skali, a je še v zemlji, zato skrbi ravno čebulica sama, ki jo v teh zanjo skrajno žalostnih časih vzdržuje s svojim, na mesnatih listih se nahajajočem mesom. Vso to mlado rastlinico obdaja, dokler se nahaja še v zemlji, brezbarvnat, kožnat plašček, nožnica imenovan. To suknjico ima ta mlada rastlinica zato, da se kak njenih nežnih delov pri rasti proti površini zemlje ne more poškodovati. Ko pa pririje rastlinica do zemeljskega površja, ji odpove ta plašček, ki je kakor kak ovoj kril in varoval mlado rastlino pred vsakršnim poškodovanjem, svojo nadaljno službo s tem, da jenja rasti in se s cvetom nadalje razvijati. Mladi rastlinici pa, ki raste le naprej, postaja v tej ozki skrinjici kaj tesno,

zato se ujezi, razžene listno nožnico in pokuka v prosto, še v polsnu se nahajajočo prirodo. Ko se je tedaj rastlina izmotala iz tega ovoja, se razdružita tudi dotlej tikoma drug ob drugem se nahajajoča prava, pritlična lista ter se obrneta vsak na svojo stran, da nastopita svojo službo kot zvesta čuvaja cveta. Ta združitve obeh listov, dokler je rastlina še v zemlji, ni brez pomena. V združitvi je moč. Ker sta tedaj lističa združena in rijeta s skupno močjo iz zemlje, je njuno delo za polovico lažje, kakor če bi ril vsak list zase. Poleg tega sta pa še listni konici trši kot ostali listovi deli, kar tudi izdatno pomore, da rastlina prerije trdo, tuintam še zmrzlo zemeljsko plast. Po vnanosti sta ta dva lista črtalasta, celoroba, topa, vzporedno-žilnata in žlebasta. Njuna listna ploskev je zelena, prihaja proti koncu rumenkasta ter prehaja na dnu v majhno, belo nožnico. Kakor ste iz rečenega razvideli, pripravljata ta dva lista pot sledečemu cvetu. V dobi, ko bodeta ta dva lističa z vso rastlino iz tal na svetlo, počiva cvet še skrbno zavarovan v njunem žlebastem dnu. Precej pa, ko sta lista dokončala svojo težavno nalogo in tako odprla cvetu pot, kamor je namenjen, se začne tudi njegovo cvetno steblo, ki pa je zaradi tesnega prostora med listi vse pretisnjeno, razvijati in kmalu preraste lista. To brezlistno steblo nosi na koncu le en sam cvet, ki je izprva pokonci stoječ. Skrbno ga odeva za njegovega razvoja kožnat tulec, da se mu ne more nič žalega pripetiti. Kako skrbno čuva tulec zvončkov cvet, razvidite iz tega: Kakor veste, prištevamo zvonček med prve pomladanske cvetice, in cvete tedaj prav zgodaj, to je ob času, ko gospodujeta zunaj še zima in mraz. Kolikim nevarnostim je tedaj v tem hudem času izpostavljen ta nežni cvet. V tem zanj res žalostnem položaju ga skrbno čuva dvohrbtičast, deloma kožnat, deloma zelen, iz dveh ovršnih listov zrastel tulec, da se ne zgodi mlademu in nežnemu njegovemu cvetu nič hudega. Ako je prikukal tedaj prezgodaj iz zemlje in divjajo zunaj še mrzli vetrovi, ki prete mladi cvetici s poginom, takrat ostane cvet s tulčevim ogrinjalom časih po več dni ali celo več tednov odet in ga varuje ta tako skrbno, kot varuje koklja svoja piščeta pred pretečo nevarnostjo. Ko pa nastopi lepše in toplejše vreme in da solnce s svojimi ljubkimi žarki zagotovilo, da se ne more bornemu cvetu nič hudega pripetiti, tedaj pa ga izpusti tulček izpod svojega okrilja, da odpre svoj cvet in s tem tudi vrata nad vse željno pričakovanemu pomladanskemu življenju.

Iz razpočenega tulca se sedaj prikaže snežnobel cvet, ki takoj povese glavico, kot bi hotel žalovati nad svojo bridko usodo, da je tako osamljen in da razen svojih bratcev ne ugleda nikarih drugih cvetic. Zdi se nam, kot bi mu bilo hudo, da mu je v tako neprijaznih dneh usojeno življenje, medtem ko ob tem času druge cvetice še mirno spe in so jim odločeni lepši in toplejši dnevi življenja. Pa delali bi mu krivico, ko bi trdili, da je to vzrok njegovi povešeni glavici. So drugi vzroki, ki ga silijo k temu, in Stvarnik je že vedel, zakaj mu je ravno v tem času odločil življenje. Poglejmo prvi in glavni vzrok! Po svoji velikosti sodi zvonček med bolj majhne cvetice. Ker raste in cvete po travnikih, kjer poženo v poznejšem, toplejšem času od njega izdatno večje rastline in gosta trava, in ker si je izbral tudi

gozd za svoje domovanje in bi ga ta s senco svojih dreves oviral v rasti, bi v prvem kot drugem slučaju v poznejšem času za razvoj in življenje ne imel zadostno potrebne svetlobe. Zato je primoran, da cvete v takem času, ko ni teh ovir. Iz navedenega je pa tudi razvidno, da je v dneih, ko se ščepirijo po travnikih visoka trava in druga zelišča in ko je gozd odet v lepo, novo, zeleno obleko, z zvončkovim življenjem že pri kraju.

Zvončkov cvet je sestavljen iz šestih, ločenolistnih lističev, kateremu cvetu pravimo obod ali perigon. A kaj je to perigon — boste vprašali. Že pri črnem telohu smo rekli, da sestoji cvet iz čaše, venca, prašnikov in pestičev. Če pogledamo zvončkov cvet natančneje, zapazimo, da nima ne čaše ne venca, ampak sta oba zrasla v enojnato, cvetno ogrinjalo, in takemu ogrinjalu pravimo obod ali perigon. Izmed lističev so trije večji, trije manjši. Zunanji trije so podolgasti, poševno na ven stoječi in kakor sneg beli, notranji trije pa stoje skoro navpično v cvetu, so izrobljeni in zelenkasto pasasti ter tvorijo cevi podobno obliko. V tej cevi se nahaja 6 prašnikov. Ti so prav kratki, beli in tanki kot niti ter imajo na koncu rumene prašnice, polne cvetnega prahu. Sredi prašnikov moli iz cveta tenak pestič, na katerega spodnjem koncu se nahaja plodnica. Iz te se razvije, ko zvonček odcvete, s semenom napolnjena glavica. Na plodnici so za zvončkovega življenja prirasli cvetni obod in prašniki.

Pri večini cvetic s kimastimi cvetovi zapazimo, da v slučaju slabega vremena ne zapro svojih cvetov, ampak jih puste odprte, četudi preti njih nežnim cvetnim delom nevarnost. Pri zvončku je to drugače. S svojimi vnanjimi, večjimi cvetnimi listi zapre vsekdar svoj cvet, kadar mu mráz ali druge nezgode obetajo pogin. Popolnoma umljivo nam postane to, če pomislimo, da je ni cvetice, ki bi bila izpostavljena tolikim vremenskim nezdodam kot ravno snežnobeli zvonček.

Povedal sem vam že, da raste zvonček najrajši po mokrotnih travnikih in gozdih, posebno pa kraj gozdov, in tam so ga danes tudi dobili Poljančeva Angelica in ostala dva.

Težko mi je sicer povedati, a povedati vam vendar moram, da štejemo, žal, tudi ta nežni, na videz popolnoma nedolžni zvonček med strupene rastline. Sicer ga ne prištevamo tisti vrsti strupenih rastlin kot črni teloh, a strupen je in ostane strupen. Le toliko je, da ni ves strupen, ampak je strupena le njega v zemlji se nahajajoča čebulica.

Poslušajte, kako bi bila nekoč neka kuharica kmalu zakrivila prezgodnjo smrt svojega gospodarja in gospodinje.

V neki hiši so imeli prav trmoglavo in neposlušno kuharico. Karkoli ji je gospodinja pokazala, je ali pozabila ali pa narobe naredila. Nekoč ji naroči gospodinja, naj napravi za kosilo poleg mesa čebuljno omako.

V jedilni shrambi so imeli tisti ljudje na policah čez poletje shranjenih več tulipanovih, hijacintnih in tudi nekaj zvončkovih čebulic, ki jih je gospodinja nakanila jeseni posaditi na vrtu, da bi imela zgodaj spomladi kaj cvetja. Zraven teh čebulic je bilo tudi nekaj pravih mladih jedilnih čebulic, namenjenih spomladi v čebulno gredo, da bi se tam odebelile in bile potem za rabo.

Neposlušna kuharica, ki je sicer že večkrat videla, iz kakšne čebule se naredi omaka in se ji ni ljubilo gospodinjo vprašati po debeli čebuli, pobere čebulice, ki so ji bile bolj pri rokah, da naredi iz njih omako. Ker pa se ji je zdelo teh premalo in ker ni ločila čebulice od čebulice, pridene tem še par zvončkovih čebulic, ki so bile tem najbližje, napravi omako in jo odnese na mizo.

Komaj pa sta pospodar in gospodinja dobro poobedovala, začutita oba, da jima ni dobro v želodcu. Poleg tega sta občutila v glavi strašne bolečine in kar vrtelo se jima je. Nato so nastopile še bolečine v vratu; silil ju je zaspanec, obolela sta sploh tako hudo, da sta morala poslati po zdravnika.

Iz vseh znakov njune bolezni je zdravnik spoznal, da sta zastrupljena.

Dognalo se je potem, da bi bile ravno zvončkove čebulice kmalu za njuno življenje usodne, ako bi ne bila prišla pravočasno zdravniška pomoč.

Dasi je tudi zvonček zapisan v črni knjigi strupenih rastlin, ga imamo vendar prav radi. Z veseljem ga trgamo, kjerkoli ga dobimo. In kako tudi ne! Saj nam s svojim prijaznim cvetom naznanja, da nastopi v prirodi kmalu novo življenje, ko bo morala nadležna zima skoro pobrati svoja kopita.

Že zaradi tega in pa zaradi svoje neustrašenosti, s katero kljubuje kot osamel junak zadnjim silam odhajajoče zime, pač zasluži, da ga imenujemo — kralja svečnovih cvetic.

Zamrla cvetka.

Spisal Iv. E.

»do si ti?«

»Slovenka sem!« je vedno odgovorila. In da ste jo videli in slišali, kako je znala deklamovati petletna Čebuljeva Vidka!

Stopila je na stol, zakročila na smeh svoji, kot črešnja rdeči ustnici, povzdignila nežno desnico in potem je povedala, kakor je ne pove noben učenec,

ono lepo pesemco:

„Sem Slovenka mala,
a že vendar mnogo vem...“

Strmé smo jo poslušali, kako pravilno in razločno je govorila.

Pa ne samo ono o Slovenki, ampak Vidka je znala še mnogo, mnogo drugih pesem in povestec. Znala je pesem o Miklavžu, pesmi o cvetkah, ptičkih. Mnogo takih lepih stvari je znala petletna Vidka.

Kadar je bil mamin ali očetov god, je vselej prišla s šopkom cvetic v ročici, ni pa dala zraven napisanega voščila, kakor store drugi otroci, ne,

povedala je voščilo lepo na pamet. In oče in mati sta jo imela tako rada. Saj pa je ona to tudi zaslužila. Nikoli jima ni bila nepokorna. Bila je vedno vljudnega vedenja, kar je veliko za petletno dete.

Vidka ni bila doma pri nas. Prišla je s starši tam z lepih gorenjskih planin. Ostaviti je morala svoje gorenjske prijatelje in prijateljice. To pa je bilo hudo, jako hudo. In one planine! Vedno mi je vedela povedati kaj o planinah. Nekoč, ko smo šli na izprehod, sem ji pokazal gorenjske gore, ki so se videli v daljavi. Zaploskala je z rokami ubožica, in obraz ji je vzplamtel radosti. Vzdigniti sem jo moral, da je videla bolj svoje planine. — Vsi smo jo imeli radi, vsak jo je ogovoril na ulici.

Stresla je svojo črnokodrasto glavico in sinjemodro pentljo v laseh. Uprla je vedno svoje se smejoče oči človeku naravnost v obraz in je govorila razumno in razločno.

Srečal sem jo nekoč. Bilo je poleti. Zazdelo se mi je, da ji lica niso več tako lepo rdeča kot tedaj, ko je prišla k nam. In spomnil sem se nehote, da planinske cvetice ne uspevajo v nižavi. meni. Ni mu odgovarjala mamica, ni mogla v toliki bolesti.

Vidka ni vstala več. Časih ji je odleglo in povpraševala je mater po svojih tovariših. Prihajali so jo obiskovat prijatelji in prijateljice. Po prstih stopaje in s skrbjo na obrazu so prihajali k njeni posteljici, saj so jo ljubili, tako jako ljubili — in sedaj je bolna, na smrt bolna. Nasmejala se jim je, toda njen nasmeh ni bil več tako vesel in poreden kot tedaj, ko so se igrali skupaj. Žalostni so odhajali otroci in ni se jim ljubilo igrati se onega dne.

Vidka je bila tudi doma na planinah, v onem čistem zraku, a morala je k nam v meglene nižave.

Od dne do dne je bledela. Prihajala je jesen. Hirale so cvetke — hirala je Vidka. Vsiljevala se nam je misel, da zamre s cvetkami.

»Ali ste videli Vidko? — Kaj menite?« — »Škoda je bo!« — »Nobene pomoči! — Ubogi starši!« — Tako so govorili njeni znanci, ki so jo ljubili.

Ptice so letele na jug, Vidka pa je morala v posteljo. Oče je odšel žalosten v urad, mamica je plakala ob posteljici, Vidkin bratec Danček pa jo je s strahom povpraševal, kaj to pomeni.

Solnčni žarek se je prismejal skozi okno: obiskal je malo bolnico. Poljubil jo je na obraz in je vztrepetal. Razprostrla je ročice, da bi ga prijela, toda ni ga bilo več. Tedaj je Vidka zadnjikrat videla solncece . . .

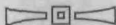
Nastopili so oni otožni jesenski dnevi, ki navdajajo človeka z žalostjo. Ne ptičev ni tedaj, da bi peli, ni cvetic, ne solnca, ničesar prijetnega ni v prirodi. Človek je otožen in ne ve, česa mu manjka. Želiš si pomladi ali pa zime, da bi le ne bilo tako enakomerno otožno. Taki so bili dnevi tedaj, ko se je Vidka poslavljala od življenja.

Peli so zvonovi mrtvaško pesem, peli so tako otožno, da je zbolelo človeka v duši, ko je poslušal te glasove. Zvonilo je Čebuljevi Vidki. Zvonilo ji je, njena čista dušica pa je plula proti nebu in srečavala prve snežinke, ki so padale na zemljo. Zaspala je priroda, in zaspala je Vidka. Zvečer sta bili obe pokriti z belim prtom.

Kako lepa je bila na mrtvaškem odru! Vsi so jo prihajali kropit, a vsak je odšel z žalostjo v duši. Domenile so si deklice, da bi ji spletile vencev — toda kako? Kje vzeti cvetic v pozni jeseni? Bile so žalostne in zmenile so se, da ji spomladi okrase grob z vencí.

Lep je bil Vidkin pogreb in velik, zakaj udeležil se ga je, kdor je mogel, saj je imela mnogo prijateljev, ki se je bodo spominjali še dolgo, dolgo.

Dve pismi.

Spisal E. Gangl.

a Štajerskem imam prijatelja, ki ima sina Vladimirčka. Ako misli Vladimir, da razen njegovih staršev, bratov in sestrá nihče drugi ne ve, kaj počne, kako živi in kako se vede, je v bridki zmoti. Da mu to dokažem, naj povem, kar sem zvedel o njem!

Vladimir je deček, ki ljubi zimo in njeno veselje nad vse. Kadar se prismeje v deželo cvetoča pomlad, je Vladimir ves nesrečen, ker se mora posloviti od zime, od snega in od pozimskega razveseljevanja v prirodi. Pomlad in poletje nimata zanj nič izredno veselega. Pride bogata jesen s sadjem in grozrdjem, a Vladimir hodi vedno gledat toplomer, ali že kaže dovolj mraza, da pride prvi sneg. In ko zagleda v daljavi s prvim snegom pokrite gore, zdihuje in toži: »Ah, ko bi sneg vendar že prišel k nam!«

Med jesenskim dežjem zableše prva snežinka. Veselo zbeži Vladimir pod streho in pregleduje sani, jih popravlja in prireja za vožnjo. Toda prva snežinka se raztopi v dežju — in snega ni, Vladimir pa je žalosten.

Nekega dne pretekle jeseni je šel njegov oče na vrt. Na vrtni lopi je viselo to-le prilepljeno pismo:

Ljubi sneg!

Prosim Te, pridi, pridi! Rad bi Te že videl. Že eno leto Te nisem videl. Pridi, visok do kolena, da se bom zopet lahko vozil s sanmi. Naj že mine ta voda, zamrzne to blato, potem pa pridi, ljubi sneg, visok do kolena! Pridi!

Na Humu, dne . . .

Vladimir.

Oče se je smejal, a Vladimir je bil žalosten, ker ni bilo snega vkljub njegovim lepi prošnji.

»Le potrpi!« ga tolaži oče, »saj sneg že pride! A svojega pisma nisi prav naslovil. Sneg namreč ne more poslati samega sebe. Sneg pride samo tedaj, kadar mu ukaže Bog!«

Vladimirček se oddahne kakor bi se nečesa domislil. Drugi dan gre oče zopet na vrt. Na vrtni lopi je zopet viselo pismo. Oče postoji in bere:

Ljubi Bog!

Prosim Te, ukaži snegu, naj vendar že pride! Že eno leto ga nisem videl. Pošlji sneg, visok do kolena, da se bom zopet lahko vozil s sanmi. Naj že mine ta voda, zmrzne to blato, potem pa, ljubi Bog, pošlji sneg, visok do kolena! Pošlji ga!

Na Humu, dne . . .

Vladimir.

Drugo jutro se Vladimir zgodaj zbudi, gre k oknu, in vzdigne — kakor vsak dan — zagrinjalo.

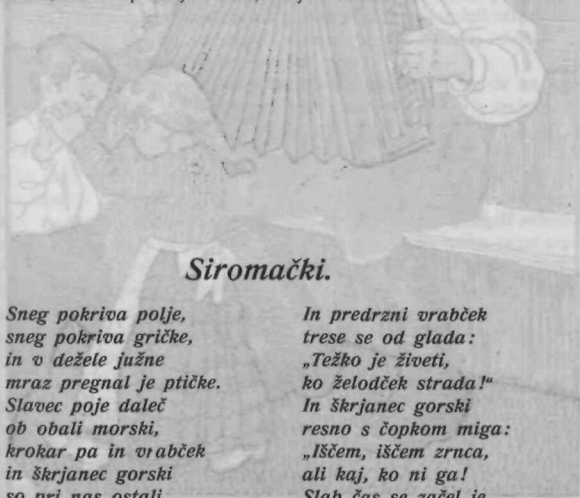
Vse belo!

Kdo opiši njegovo veselje! Vsi so morali iz postelj: starši in bratje in sestre. Vsi so morali gledat prvi sneg in vsem je obljubil Vladimir, da jih vzame na sani. A za toliko množico ljudi so postale njegove sani premajhne.

Kaj stori Vladimir?

Gre k mizarju, da mu naredi nove sani. In ko so bile gotove, je Vladimir lepo prosil očeta, naj jih plača iz svojega. Če pa noče plačati iz svojega, naj vzame denar iz njegove hranilnice, saj jih Vladimir rad plača sam, da jih le ima.

No, z očetom sta se izlepa pobotala, ker mu je obljubil sin, da s pridnostjo poplača njegovo dobroto. Očetu pa je bilo dovolj plačila, ko je gledal izza gorke peči, kako neskončno radost uživajo otroci zunaj na zasneženem klancu, ter se spominjal časov, ko je bil sam tako srečen.

Siromački.

*Sneg pokriva polje,
sneg pokriva gričke,
in v dežele južne
mraz pregnal je ptičke.
Slavec poje daleč
ob obali morski,
krokar pa in vrabček
in škrjanec gorski
so pri nas ostali.
Grdo krokar kraka:
„Kje dobim naj jesti,
ko je zima taka?“*

*In predrzni vrabček
trese se od glada:
„Teško je živeti,
ko želodček strada!“
In škrjanec gorski
resno s čopkom miga:
„Iščem, iščem zrnca,
ali kaj, ko ni ga!
Slab čas se začel je,
slab čas za nas ptičke:
sneg pokriva polje,
sneg pokriva gričke.“*

Pavel Golob.

Prvi ples.

„Že hlače ti prve in škornje imaš,
a krilo jaz novo imam,
plesati tako pa kot jaz še ne znaš;
plesati tako pa kot jaz še ne znaš;
prepričaj le, bratec, se sam!“

Poizkusila sta, zasukala se v ples,
a kaj, ko pa godca tu ni;
urneje noge so, če godba je vmes,
ob godbi se lepše vrti.

Pa dedek priroma s harmoniko . . . V ples
drvita plesalca oba,
vrtita se v plesu, se smejeta vmes . . .
Bum! . . . Kri iz nosov zdaj curlja . . .

Andrej Rapč.

Spoštuj prirodo!

Spisal Lud. Potočnik.

(Dalje.)

olnce je stalo že visoko, ko je belin dokončal svojo povest. Živina je dozdej ves čas veselo pulila sočno travo, toda prihajalo ji je vroče, in sivka je privzdignila glavo kvišku in glasno zamukala: »Dom-u-u-u-u!«

Tudi najin želodec se je jel oglašati ter nama praviti, da naju čakajo doma mastno zabeljeni žganci.

Krave sva napasla, in najino delo je storjeno, zatorej sivka, rjavka, plavka, liska — domov, domov, domov!

O kresni noči.

Gotovo ti, dragi moj bralec, ni neznana rastlina, ki raste povsod po naših gozdih. O nji pravijo učenjaki, da je bila pred več tisoč leti velikansko drevo, ki je pa prihajalo od stoletja do stoletja vedno slabeje, tako da je zdaj to čisto navadna rastlina; pravimo ji praprot.

Semenu te rastline pripisujejo čudno moč. Pravijo namreč: če ga kdo dobi nevedé v črevlje, ta sliši na kresni večer, kaj se pogovarja živina.

* * *

To so imeli dan pred kresom naši pastirji opravka! Dopoldan in popoldan so nabirali pri paši v gozdu drv in vejevja ter so zlagali to na vrhu hriba tako, da so napravili visoko grmado, ki jo bodo zvečer prižgali za kres.

Po večerji, ko je že legel mrak, se je začelo gori na hribu nekaj svetlikati, kakor da bi čepela tam majhna kresnica. Toda ta luč se je vedno bolj širila in dvigala, in na hribu je visoko zaplapolal — kres.

Nekdo je imel pri sebi orgelce, in veselega petja, vriskanja in rajanja ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Ali svetli kolobar okrog kresa se vedno bolj krči, in stvari, ki so se prej v svetli luči tako natanko videle, izginjajo, kakor bi jih požirala kaka temna pošast . . . Plamen vedno bolj peša, pada, ugaša . . .

Gledalci so odšli, in kres tli osamljen.

Osamljen?

Ne!

Tomaškovec Tonček se je ozrl nazaj ter je videl, kako so se kresu iz gozda bližale bele, meglene postave ter začele rajati in plesati okolo tlečega pogorišča. Bile so to gozdne Vile, ki so tudi prišle k pogorišču obhajati kresno noč.

Tončka pa je čakalo nocoj še nekaj drugega čudovitega. Ko je prišel do doma ter šel mimo odprtega hleva, v katerem so počivale njegove lepe kravice, zasliši nenadoma iz hleva govorjenje. Radoveden, kdo bi bil v hlevu, stopi bliže in posluša.

»Plavka!« zakliče glas iz onega kota, kjer je imela sivka svoje ležišče.

»Kaj bi rada, sivka?« se oglasi plavka.

Tonček se spomni, da je nocoj tudi živini dan dar govora in da jo razume le tisti, ki ima pri sebi praprotno seme. Radoveden posluša dalje.

»Ali si videla danes na napajališču Smukovo lisko, kako je hudo pretepena? Kar kri ji teče iz ran.«

»Ne, danes sem bila hudo žejna in sem dolgo pila; tudi sem stala bolj daleč od nje in je nisem mogla tako natanko videti. Od strani sem opazila, da sta se vedve pogovarjali. Kaj pa je bilo hudega?«

»Jaz tudi nisem takoj opazila njenih krvavih ran,« pripoveduje sivka plavki, »toda videla sem, kako ji iz oči tečejo debele solze. Vprašam jo, kaj ji je, da se tako solzi? Liska pa vzdihne: Ali ne vidiš, kake rane imam po životu? In pogledala sem ter sem videla, da je ves hrbet razoran od udarcev.«

Vprašam jo, kdo je vendar ravnal z njo tako neusmiljeno?

Naš pastir Tine, odgovori ona s tresočim glasom. Danes smo se pasle v onem majhnem gozdičku doli pri njivah. Paše je tam malo, ker smo se tu že večkrat pasle in smo jo že pogrizle. Tine je zapazil na smreki ptičje gnezdo in je splezal na drevo. Ob robu gozdiča pa tako lepo raste zeleni oves. Lačna sem bila, in oves mi je tako prijazno kimal, da sem se mu približala ter se prav mirno pasla. Napasla sem se ovsa že dositega, ko se čisto tiho priplazi naš pastir, me ulovi za vrv, me priveže k drevesu in me bije toliko časa, dokler se mi ni posrečilo odtrgati vrvi. Vse moje prošnje so bile zaman; njegovo srce ne pozna usmiljenja.

Še meni so prišle solze v oči, ko sem jo poslušala. Oblizala sem ji rane ter jo tolažila s tem, da se vsaka krivica maščuje.«

»Smukove krave so pa res uboge«, pravi plavka, »ko morajo toliko prebiti pred tem hudobnim Tinetom. Kako smo pa me lahko vesele, ko imamo tako dobrega pastirja. Naš Tonček nas nikoli ne tepe. Pri sebi ima vedno kako knjigo in čita. Zadnjič sem se pripasla čisto blizu njega in sem videla, da je bilo na knjigi, ki jo je bral, napisano »Pod lipo.«

»Da, da«, pravi sivka, »tudi jaz sem to videla. To knjigo je spisal Jožef Stritar, ki je tudi naš prijatelj.«

Nato se zasliši glas iz drugega kota, kjer je prostor za vola.

»Jaz sem pa zdaj prav sladko dremal, pa sta me ve zbudili. Sanjal sem čudne reči. Zdelo se mi je, da je v naši vasi nastal velik požar; gorelo je pri Smukovih in pravijo, da je zažgal hudobni Tine.«

Brž nato se mi je pa zazdelo, da vlečem težek voz po cesti. Kar zagledam kopicco otrok, ki so se mi bližali. Takoj sem spoznal, da so to šolarji. Med njimi je šel lepo oblečen mož; to je bil učitelj. Kaj menite, kdo je bil ta učitelj?«

»No, kdo?« se oglasita kravi.

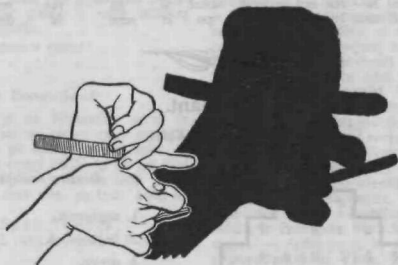
»Naš Tonček,« reče vol.

»Vse mogoče, vse mogoče,« se oglasita hkrati plavka in sivka.

(Dalje.)

Senčna podoba.

Mož s smodko.

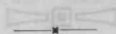
Arabske številke.

Izreden napredek naše prosvete gotovo pomeni dejstvo, da so obširne in nepravilne rimske številke zamenjali z arabskimi številkami; zato je splošno zanimivo vprašanje, kdaj so te številke prišle v Evropi v rabo. V napisih so rabili arabske številke že v 15. stoletju, na Angleškem šele v 16. stoletju. V rokopisih je veljalo dlje časa leto 1355., ko so začeli pisati z arabskimi številkami. A učenjak Picton je dokazal, da imajo v Londonu račun iz leta 1325., ki je na njem ta datum neki italijanski trgovec napisal z arabskimi številkami. V vseučiliški knjižnici v Cambridgu hranijo latinski prevod neke zvezdoslovne razprave iz leta 1276., kjer so po-

polnooma dobro uporabljene arabske številke. Še zgodnejši datum beremo v velikem delu o zakladih vatikanske palače, ki ga je izdal papež Leon XIII. in ki kaže na nekem predmetu iz slonove kosti arabsko letnico 1247. Toda najstarejše izpričevalo o rabi arabskih številk daje neka kronika, ki jo hranijo v monakovski državni knjižnici. O tej kroniki sodijo, da je bila sestavljena v letih 1167 do 1174. Tukaj prvič v Evropi, kolikor je znano doslej, rabijo arabske številke.

Gozdovi in železnice.

Da imajo pri evropskih železnicah dovolj tračnic, t. j. brun, kamor pritrjajo šine, morajo posekati 240.000 hektarov gozdov.

Želja.

Po vipavskem narodnem napevu priredil *Fran Mrmolja*.

Počasi.

Zvon - ček be - li, daj, po si - li gla - vi - co iz - pod sne - ga,
 da bi sko - raj mi že bi - li pro - sti mra - za kru - te - ga,
 Po - mlad, pri - di, k nam pri - vo - di solnč - ni ža rek mil in vroč,
 da pri sr - cu in po - vso - di po - či nam le - den o - broč,

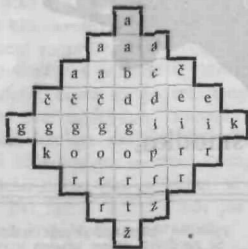

gla - vi - co iz - pod sne - ga, gla - vi - co iz - pod sne - ga,
 pro - sti mra - za kru - je - ga, pro - sti mra - za kru - te - ga,
 solnč - ni ža - rek mil in vroč, solnč - ni ža - rek mil in vroč,
 po - či nam le - den o - broč, po - či nam le - den o - broč!

Demant.

Priobčil *K. Koriš*.

Besede značijo:

1. soglasnik,
2. žuškojedca,
3. drevo,
4. krstno ime,
6. vas,
7. posestnika,
8. inozemsko žito,
9. soglasnik.

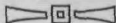
Črke po sredi odzgoraj dol in z leve na desno povedo ime slovenskega pesnika.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev novoletnega voščila v prvi številki.

„Zvonček“ želi, naj se v letu 1907. vse dobrote razsujejo nad slovensko zemljo.

Prav sta ga rešila: Vera Flis, učenka IV. razreda na Vrhniki; Tonček Sivka, učenec pri Sv. Juriju ob juž. žel.

Kotiček gospoda Doropoljskega.

Dragi moji!

To je moje prvo pismo v novem letu. Želim vam mnogo sreče in veliko veselih in zadovoljnih dni! Prepričan sem, da tudi vi meni vse to želite. Danes, ko vam to pišem, imamo šele 12. januarja. Prvo „Zvončkovo“ številko, kjer vas vabim, da mi pišete, ste prejeli šele pred nekaj dnevi. Z veseljem vam naznanjam, da sem že dobil nekaj pisemc, ki jih priobčujem spodaj. — Prepričan sem, da je več pisemc že na poti, toda ne morem čakati nanje, zakaj stavci, ki stavijo žrke za „Zvonček“, hočejo imeti rokopise o pravem času, da morejo list dotiskati do 1. dne prihodnjega meseca. Tisti moji mladi prijateljski, ki so mi pisali, pa še ne dobe svojega pisma v tej številki, naj ne bodo preveč žalostni. Njihova pisma s svojim odgovorom vred priobčim v prihodnji številki. — Le hitro torej pero v roke, pa pridno mi pišite. Čimprej dobim jaz pismo v roke, temprej dobite tudi vi odgovor.

In sedaj začnimo s pismi!

Dragi gosp. Doropoljski!

Špicpartel*) je na Miklavžev večer iz stola padel, da so se otroci tako smejali. Enemu dečku je pa slabo postalo, tako se je ustrašil. Pa so drugi rekli, da ga bo zdaj hudobec vzel. Jaz sem se že na ladji peljal po morju. Videl sem ribe, pa tudi, kako so jih lovili.

Špan Tonček,
učenc. II. razreda v Slov. Bistrici.

Odgovor:

Ljubi Tonček!

To Tvoje pismice je prvo in me je tembolj razveselilo, ker si na drugi strani lista narisal tudi ladjo, s kakršno si se peljal po morju. V morju si narisal tudi več rib in ribic. Pa kako si prišel na ladjo, saj v Slovenski Bistrici nimate morja? — Tvoja ladja ima tri jadrnike, in na vsakem vihra belomodro-rdeča zastava. — Pa tudi veš, kaj pomeni taka zastava? — Nadalje ima Tvoja ladja tudi tri velike dimnike, ki se iz njih vali gost, rjav dim. Ta ladja je torej parnik. Pa je imela tudi tri dimnike tista, ki si se peljal z njo? Pa sidro vidim tudi na velikem parniku. Ali veš, čemu je sidro? — K velikemu parniku je privezan čolnič-k? Čemu naj služi ta? Na vsako stran velikega parnika si narisal še dve ladji. Ena ima dva jadrnika in samo en dimnik. To je mali parnik. Druga nima dimnika, zato pa prav velika jadra. To je jadrnica. Nekdaj so se vozili samo s takimi. Toda krmila nisem zapazil pri nobeni ladji. Ali veš, kaj je krmilo? Ena riba je podobna kači. Veš li, kako jo ime-

nujemo? Največja riba ima pa dolg, raven kljun, čemu ji služi ta? — Ribe imajo tudi plavute; seveda, sicer ne bi mogle plavati. Z njimi veslajo. Pa tudi veš, čemu služi ribam rep? — S čim se pa hranijo ribe? — Vidiš, ljubi Tonček, tukaj imaš sedaj mnogo vprašanj. Tista, ki ne boš znal sam nanje odgovoriti, Ti pojasnim jaz. — Le kmalu mi zopet piši! — Pa še nekaj! Pišeš mi, da je hudobec padel iz stola. Kako pa? Ali ni sedel na stolu? Saj vendar ni bil v stolu, da pišeš, da je padel iz stola. — Pomisli malo, kako je treba tu pisati, da bo dobro! — Sicer sem pa s Tvojim pismom zadovoljen, zlasti ker vidim, da si ga pisal sam. Pa nariši mi še kaj!

Dragi nam gospod Doropoljski!

Željno smo pričakovale nam tako jako priljubljenega „Zvončka“. Slednjic nam ga je vendar prinesel postrešek. Najbolj nas je razveselil Vaš kotiček, v katerem ste se izjavili kot iskren prijatelj slovenske mladine in da se želite pogovarjati z nami. — Tisočkratna zahvala Vam bodi! Jako smo Vam hvaležne, dragi gospod! Obljubljamo Vam, da Vam bomo zvesto dopisovale ter Vas prosimo, da nam blagovolite tudi odgovoriti. Prosimo Vas, napišite svoje pravo ime v prihodnjem „Zvončku“! Veste, jako smo radovedne in to tembolj, ker je ena izmed nas Idrjičanka. Ker smo učenke, nas bo jako veselilo, če nam naznanite, kje ste hodili v šolo? Me hodimo v Ljubljani: Albina iz Idrje, Metka iz Bohinjske Bistrice in Ivanka iz Postojne. — Sedaj pa je že čas, da začnemo s pripovedovanjem. Veste, človek najrajši govori o tem, kar mu je najljubše in najdražje. Gotovo nam ne zamerite, če Vam kar odkritosrčno povemo, da smo se jako veselile minulih počitnic. Ni nam treba poudarjati, kako nam je bilo pri srcu, ko smo prestopile domači prag ter pozdravile drage svoje. Vedele smo svojim dragim mnogo povedati. Jeziček je prav dobro izvrševal svojo nalogo. Imele smo tudi mnogo dela. Najljubše opravilo pa so bile jaslice. Hitro, da, prehitro je mineval čas. Približal se je Sveti večer — najlepši večer. Anžel miru je razprostrl svoja krila črez zemljo. Lučce ob jaslicah so gorele in prepevale so se vesele božičnice. Slednjic so se oglasili tudi zvonovi ter vabili ljudi k polnočnici. Bilo je, kakor bi krlatci prepevali nad betlehemskim hlevčkom: „Gloria in excelsis Deo!“ Odšli smo torej k polnočnici. Jaz v Postojni in Albina in Idrji sva srečno prišli tja. Pri Metki pa je bilo nekoliko drugače. Ker je bila pot predolga, so upregli rajši konjička, sedli, veselo se smeje in dobro zaviti, v sani, ki so zdrcale v tiho noč. Bilo jih je šest: Francka, Metka, Vinko, Francel, dekla in hlapec. Niso se dolgo peljali, kar

*) Hudobec.

se obrnejo sani. Zvrnili so se kar eden na drugega kakor snopi. K sreči, da so padli v mehki sneg. Toda kakor hitro so padli, tako in še hitreje so bili na nogah. Le Metka je ostala v snegu. Ni mogla niti vstati niti izpregovoriti, le smejala se je. Drugi so se prestrašili, misleč, da se je ponesečiča. Ko so pa spoznali, da ni nič hudęga, so se zopet spravili na sani, in smeja ni bilo ne konca ne kraja. — Oprostite, dragi gospod, da smo take klepetulje, saj ste rekli, da smemo pisati, kar in kolikor hočemo. Zagotovljamo Vam, da bomo v „Zvončku“ prav posebno iskale Vašega odgovora. Ne odrečite nam torej naše prošnje ter se oglasite iz svojega kottička, zakaj že željno čakamo Vašega odgovora. Končno Vas prosimo, oprostite našim napakam ter nas blagovofite časih opomniti na to ali ono.

Nebroj pozdravčkov Vam pošiljajo

Albina, Metka in Ivanka.

Odgovor:

Trolista deteljica! Tako sem vzkliknil, ko sem prebral to pismo. Albina, Metka in Ivanka, ali pa tudi umete primeru s trolisto deteljico? Kakor je troje listov združenih v lepo, zeleno celoto, v prijazno deteljico, tako se naj vaša trojica vedno druži v topleni, zvestem prijateljstvu! Čim starejši prihaja človek, tembolj ve ceni vrednost iskrenega prijateljstva. Prijateljstvo, sklenjeno v mladosti, je človeku mnogokrat edina opora v boju življenja. Trolista deteljica vam bodi simbol (znamenje, podoba) stalnega prijateljstva. — Vaše pismo me je razveselilo, ker je odkritosrčno. In odkritosrčnost je lepa čednost. Nekoliko gostobesedno je pač, pa saj same priznavate, da ste „take klepetulje“. In priznanje lastnih napak je prva pot k poboljšanju. Toda jaz razumem vašo zgovornost. Lepo je bilo o Božiču doma, in človek ne more nikoli z besedo dovolj opisati tega, kar čuti v srcu. Govori in govori — pa še ne pove vsega. Srce je skrivnostno morje, pravi pesnik. Kaj, rade bi vedele moje pravo ime? E, kako ste radovedne! Zakaj pa same ne poveste polnih svojih imen? Koliko je Albin, Metk in Ivank! Od drugega bi rade, česar ne marate same! To se pravi: merite z dvojno mero! Sklenil sem, da se ne izdam, zato mi oprostite, da ostane moje pravo ime tajno. Bodi ime pravo ali izmišljeno, glavno je, da si ohranimo ime čisto in neomadeževano! To veljaj tudi vam! — V šolo sem hodil tja, kjer so me učili branja in pisanja ter drugih znanosti in spretnosti, največ sem se pozneje naučil sam iz knjig in življenja, zakaj življenje je najboljša šola! Vidim, da se pridno učite *slovenščine*, sladke svoje matere govornice: vaše pismo je pisano pravilno. Nekaj malenkosti sem popravil sam. Te popravke spoznate, ako primerjate natisnjeno pismo z onim, ki ga še hranite doma. Opozarjam vas še na to-le: Enkrat pišete, da so sedli v sani, drugič, da so se spravili na sani. Zapomnite si, da pra-

vimo: Zagotavljamo Vas, ne pa: Zagotavljamo Vam, in da pišemo *končno* (konec — konca), ne pa *konečno*. Sicer pa tudi od moje strani: Nebroj pozdravčkov!

Draga Dija!

Jakec že zna nemško in italijansko že tudi malo. Jakec bi rad imel novo vojaško kapo. Kaj pa delajo zajčki? Pozdrav Ničici, Petki, Ruši, Mileni in Deši!

Tvoj brat Tonček.

Odgovor:

Kdo pa je ta Tonček? Poznam jako veliko Tončkov, pa ne vem, kateri mi je poslal to pismo. — Da pa moremo ločiti enega Tončka, Francka, Nacka itd. od drugega, ima vsak človek dve imeni, namreč krstno ime in priimek. Priimek si pa pozabil pripisati ali si pa mislil: moja sestra Dija bo že vedela, da sem ji pisal jaz. — Kaj pa, če je več Diji in če ima vsaka brata z imenom Tonček? Tedaj pa ne moremo vedeti, kateri Diji pišeš, in katera Dija Ti naj odgovori. — Zdaj vidiš, kako potreben je priimek. — Pa ko bi vsaj povedal, kje si doma! — To bi bilo že nekaj. Tedaj bi že lahko malo sklepal, kateri Tonček je pisal in kateri Diji je namenjeno pismo. — Zapomni si torej, ljubi Tonček Nepoznaneček, kar Ti sedaj povem: Da natanko vemo, kdo piše in komu je pismo namenjeno, moramo najprej pismo nasloviti, t. j. napisati ime, priimek in kraj, kjer biva tisti, komur je pismo namenjeno. Koncem pisma napišemo ime in priimek tistega, ki piše pismo. Pa še na nekaj ne smemo pozabiti. Na koncu pisma dostavimo še kraj, dan, mesec in leto, kjer in kdaj smo pisali pismo. Temu pravimo: datum. — Če pa hočemo, da je pismo popolnoma natančno, dostavimo še, kaj je ali kakšen opravke ima tista oseba, ki ji je pismo namenjeno, in tista oseba, ki je pisala pismo. — No, upam, da se za sedaj oglašila prava Dija. — Kdo pa je Jakec? Menda Tvoj bratec. Zakaj pa sam ne piše Diji za novo vojaško čepico? — Menda še ne hodi v šolo. Siromaček! Nemara je še premajhen. Gotovo bi rad sam pisal Diji, pa ne zna. Ti pa že znaš, ker hodiš v šolo. — Vidiš, koliko je vredna šola! Razen staršem si šoli in učitelju dolžan največ hvale. — Sicer pa praviš, da zna Jakec že tudi nemško in malo italijansko, torej kar treje jezikov! Kaj šele bo, kadar bo velik! Da, res je lepo, ako zna človek več jezikov; čim več, tem bolje! Toda en jezik nam mora biti najljubši, najdražji izmed vseh, pa če bi znali vse jezike vsega sveta. Ali tudi veš, kateri jezik je ta? — Le piši mi, potem Ti povem, kaj sem nekđaj doživel, ko sem se peljal po železnici. Kdo so pa tiste deklice s tako lepimi slovenskimi imeni? Gotovo Ti tudi one odzdravijo.

Na druga pisma odgovori gospod Doro-poljski prihodnjic.